

PRZEMOWA (65) *sb f*

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie).

sg *N* przemowa (55). ◇ *G* przemowy (1). ◇ *D* przemowie (1). ◇ *A* przemowę (5). ◇ *I* przemową (2). ◇ *pl* *A* przemowy (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Wypowiedź, ustne lub pisemne przekazanie jakiejś treści (12) :

przemowa do kogo (2): Ktorą [wieczerzę] tak Kryłtus Syn Boży śprawował/ kiedy śiadł za stoł s swoimi zwolenniki/ tedy vtzyniwszy przemowę do nich łáfkawá/ wziął chleb/ y błogóśláił mowiąc: [...] *KrowObr* 47v. *Cf* *przemowa czyja do kogo o czym*.

przemowa czyja do kogo o czym (1): Ktemu obácz/ iż to iest przemowá Lukáfzá ś. do iednego przyiáciela śwego [...] o przyczynie/ przedśięwzięciu/ y śpołobie piśania śwego. *WujNT* 193.

Zwroty: »przemowę powiadać« (1): O tym też powiada kościelna Hiftoria/ że gdy go [św. Jana] brácia przynukáli żeby to [ewangelię] piśał/ [...] będąc náłycony z obiáwienienia/ przyśfediły z niebá/ onę przemowę iáł powiadać: [...] *Leop* *2v.

»uczynić przemowę« (1): *KrowObr* 47v *cf* *przemowa do kogo*.

a. *Oficjalna, czasem uroczysta, wypowiedź o charakterze urzędowym* (9) : Abowiem za thą Przemowá wyśłzey námienioná/ [...] káždy bywa ftátecznie wyśłuchan *GroicPorz* i3v; tám do niego [do króla] przyiáchał Iorgi Naimuntowic Xiążę Litewśkie/ Bełskiego kráiu dzierzawcá/ á vbłágawśzy Krolá łágodną przemowá/ [...] otrzymał w pokoju Bełkę ziemię *StryjKron* 447; *Phil* E3.

przemowa czyja [w tym: *pron poss* (2), *ai poss* (1)] (3): *Diar* 59; Pothym Cefarz ná zamku vczyńił rzecz do Krolow y Rad ich po Láćinie (*marg*) Cefarśka przemowá. (–) *BielKron* 414v; Niezeszło y na IM Pana Podlaskim wniwczym, wewszystkiem się moiey przemowie accomoduiąc. *ActReg* 170.

W połączeniu szeregowym (1): wiedząc co naspolney miłosci obudwu wñ należy Rptey iako y ziaką wdziecznością vczynność, prace, przemowy. y starania przyiáł to wñ sam tam iuz wiedziec raczysz. *ActReg* 114.

Zwrot: »przemowę uczynić« [w tym: *do kogo od kogo* (1), *przez kogo* (1)] [szyk zmienny] (2): *Diar* 59; Pan Káncłérz Ociełki, iáko był człek dworzki y mądry, widząc śtoiących śiwych śtárców, vczyńił do Królá od nich przemowę. Miłóściwy Królu, [...] *SarnStat* 1266.

Wyrażenie: »przemowa u sądu« (1): Przemowá zwyczajna v Sądu przed tym niż kto żáluie álbo odpowíada. *GroicPorz* nn3.

2. *Słowo wstępne lub zakończenie dzieła literackiego a. jego części; prolog, przedmowa, postowie; praefatio, principium (orationis), proloquium, prooemium Calep, Cn; exordium Calep; antelogium, anteloquium, prologium, prologus Cn* (53) : (*nagł*) Przemowa. (–) *TarDuch* ktv; *KromRozm I* Av źp; *SienLek* 194 źp; Przemowá. *RejAp* AA6 źp; *BiałKat* a2v źp; Proloquium – Przemowa, początek mowi. *Calep* 858a, [860]a; *KochFrag* 4 źp; *OrzJan* 4 źp; (*nagł*) PRZEMOWA. (–) *SarnStat* 240, 1306.

przemowa czego [= *do tekstu*] (3): (*nagł*) Wtorych Kśiąg przemowá. (–) *SienLek* 14v, 31v, 45.

przemowa do kogo (20): (*nagł*) Przemowá do Czytelniká. W ktorey iest opifána Summá tych kfyżek. (–) *GroicPorz* B3v, B3v źp; *Leop* *A3v źp; (*nagł*) Przemowa do Polakow. (–) *RejZwierz* 90; *SienLek* 193; *RejAp* CC4v; (*nagł*) Marćiná Białobrzéfkiego/ Biśkupá Láodyckiego/ Sufráganá

Krakówkięgo/ y Opátá Mogilkięgo. etcet. Przemowá do prawdziwego chrześciańkięgo człowieka/ o pánu Bogu w Tróycy iedynym/ z piłmá świętego y z Wiary/ prawęgo Powłzechnęgo Kościoła Chrześciańkięgo. (–) *BiałKat* a2; (*nagł*) Do páná łtárfzego iuż doźdrzelšzego wieku przemowá. (–) *RejZwierc* 120v, B4, 181, 184, 184 *žp*, 209 (10); *PaprPan* Cc3; *BielSjem* 2; *VotSzl* A2.

[*przemowa do czego* [= *do tekstu*]: Przemowá do Pánłkiey Modlitwy. *KuczbKat* 354 *marg.*]

przemowa ku komu [= *do czytelnika*] (7): (*nagł*) Ku dobrym towarzyłom to/ warzyska [!] przemowa (–) *RejJóz* Q3v, Q3v; (*nagł*) Wtora ćelć pardot przemowa ku temu co cedł a pothem pardot; ifedł Paweł. (–) *RejKup* O; *MurzNT* A4; *RejAp* AA5v, 199; *HistHel* ktv.

przemowa ku czemu [= *do tekstu*] (1): (*nagł*) Ku Kłiáfkam krotka przemowá. (–) *RejZwierc* B4v.

przemowa nakogo, na co [= *na (czyi) tekst*] (3): (*nagł*) Przemowá ná Mátheuřzá Ewangeliftę. (–) *Leop* *2v, Nn5; (*nagł*) PRZEMOWA NA PRAWO ZIEMSKIE. (–) *SarnStat* 552.

przemowa o czym (1): Krotka przemowá. o porządney niedbáłości náłzey. *RejZwierc* 185v *žp*.

przemowa czyja (2): Przemowá S: Hieronimá. *Leop* *2v *žp*; (*nagł*) Przemowá Białychgłow do Męžczyzn. (–) *BielSjem* 2.

Wyrażenia: »przemowa krotka (*a.* krociuchna), mała« [*szyk* 8:7] (14:1): (*nagł*) Ku temu czo czedł mała przemowa (–) *RejJóz* Q3v; *SienLek* 31v; *RejAp* AA5v, CC4v, 199; Zámýkáiąc ty Kłyęgi tu będzie przemowá krotka do káždego Krześciańkięgo człowieka y brátá *RejZwierc* 184, B4, B4v, 181, 184v *žp*, 185v *žp* (9); (*nagł*) Do zacnych Ruřakow y Podolan krociuchna przemowá [...]. (–) *PaprPan* Cc3.

»ostatnia przemowa« = *zakończenie, posłowie* (1): (*nagł*) Ołtátnya Przemowá. (–) *RejPos* C4v.

Szereg: »prolog albo przemowa« (1): PROLOG Albo przemowá. *PaxLiz* A4.

a. *Dedykacja* (2) :

przemowa do kogo (1): (*nagł*) PRZEMOWA Do Naiáśnieyřzego Krolá Polskiego ZYGMVNTA III. (–) *PowodPr* 2.

Wyrażenie: »[*ku komu*] krotka przemowa« (1): (*nagł*) Ku naiáśnieyřzey Kxię/źnie [!] Izabelli Krolewnie Polskiej/ na ten czas Krowey Węgierskiej y Czeskiej/ krotka przemowa. (–) *RejJóz* A2.

b. *Inwokacja, rozwinięta apostrofa* [*do czego*] (2) : (*nagł*) Do Ruřkich y Podolřkich zyemacute; Przemowá. (–) O Wy zacne kráiny iuż łie cięřzcie [!] s tego *PaprPan* A2; (*nagł*) Do Orla Slawnei Koroni Polřkiei Kleinetu/ Przemowa. (–) Włecec niřzlic przłftalo potzales bel broic *PaprUp* Av.

3. [*Sposób mówienia* [*czyja*]:

Wyrażenie: »przemowa wzdzięcna«: yako thoczenica [...] varyg thvoie eloquium tuum dulce przemova włzdzeczna thvoia. {łlothką} *TomZbrudzBrul Cant* 4/3.]

4. [*Przepowiednia* (*pl*):

Szereg: »przemowy, to jest prorocłwa«: Neptalin, cervus emissus/ Neptalin yelen wypuřczoný to łeł predky <etñ dans eloquia pulcritudinis dayvc pyekne przemový/ to łeł prorocłtva *TomZbrudzBrul Gen* 49/21.]

Synonimy: **1.** mowa, oracyja, rzecz; **2.** prefacyja, prolog, przedmowa, wstęp; **3.** mowa, mówienie; **4.** prorokowanie, przepowiedzenie, wieszczba, wroźba, wroźka.